

N:o 89.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 4 maj 1904.
— — — — Andra Kammaren den 4 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjunde hufvudtiteln gjorda framställning om anslag till handelsstipendier.

Statsutskottets utlåtande n:o 8, punkten 20 och memorial n:o 59.)

Till Konungen.

I den till Riksdagen den 14 januari 1904 aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Eders Kungl. Maj:t i punkten 18 under sjunde hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1905 anvisa ett anslag å 20,000 kronor till handelsstipendier.

Uti en inom Riksdagen väckt motion har yrkats, det Riksdagen måtte besluta, att omförmälda af Eders Kungl. Maj:t föreslagna anslag till handelsstipendier skulle för år 1905 utgå med 30,000 kronor.

Till stöd för sitt förslag har motionären anført följande:

»Det torde vara obestriddigt, att många af de uppoffringar, som göras för utvecklingen af landets näringar, kunna gifva mångdubbelt

gagn igen. Särskildt gäller detta för sådana understöd, som grundas på ernående af ökad yrkesutbildning i ändamål att därefter med större framgång och till mera allmän båtнад utöfva rörelse.

Regering och Riksdag hafva också med stor beredvillighet ägnat sin uppmärksamhet häråt och sökt att på mångahanda sätt medelst anslag till handelns och industriens bästa främja landets näringar, då behofven gifvits till känna och blifvit fullt ådagalagda.

Bland de extra anslag till förmån för vår kommersiella utveckling, som 1904 års statsverksproposition upptager, finnes under sjunde hufvudtiteln n:is 17 och 18 ett par poster, som under de senare åren väckt särskildt intresse i landet och äfven upprepade gånger varit föremål för Riksdagens speciella handläggning.

Jag åsyftar härmed anslagen

n:o 17 till befrämjande af afsättning i främmande länder af alster af svensk industri och svenska näringar, af Kungl. Maj:t föreslaget till 18,000 kronor;

samt n:o 18 till handelsstipendier, af Kungl. Maj:t föreslaget till 20,000 kronor.

Beträffande det förstnämnda torde väl tidpunkten icke nu vara inne att kunna ernå en behöflig ökning af anslaget, då förra årets Riksdag, med bifall till Kungl. Maj:ts proposition, beslöt en höjning från förutvarande 15,000 kronor till 18,000 kronor, hvilket senare belopp jämväl återfinnes i Kungl. Maj:ts proposition till innevarande Riksdag, men jag afser i stället härmed att söka intressera Riksdagen för en höjning af anslaget till handelsstipendier, enär detsamma torde vara i behof af att ökas, då det belopp af 20,000 kronor, som de senare 6 åren härför utgått, numera kan anses vara alltför knapp för ändamålet.

I den mån behofvet af ökade omsorger om handelsstipendiatsinstitutionen gör sig gällande, bör gifvetvis höjning i anslaget ske.

Frågan om inrättande af handelsstipendier väcktes år 1888 af styrelsen för Sveriges allmänna exportförening, men föranledde icke till någon Kungl. Maj:ts åtgärd, förrän kommerskollegium år 1894 i underdånig skrifvelse återupptog frågan och hemställde om anvisande af 15,000 kronor för ändamålet.

Kungl. Maj:t föreslog i anledning däraf 1895 års Riksdag att besluta sådan höjning af anslaget till befrämjande af afsättning i främmande länder af alster af svensk industri och svenska näringar, att af detsamma kunde utgå 15,000 kronor till handelsstipendier, men Riksdagen biföll icke denna Kungl. Maj:ts proposition. Vid 1896 års riksdag väcktes af herr O. R. Themptander motion i Andra Kamnaren om

extra anslag af 20,000 kronor till handelsstipendier; och beslöt Riksdagen i anledning häraf att för ändamålet anvisa 10,000 kronor, men skulle samtidigt det förutvarande anslaget 20,000 kronor till befrämjande af svensk export minskas till 15,000 kronor. Enahanda belopp för bägge anslagen anvisades jämväl af 1897 års Riksdag.

Samma år hade Sveriges kontoristförening hemställt om höjande af anslaget till handelsstipendier från 10,000 kronor till 20,000 kronor, och kommerskollegium hade äfven tillstyrkt denna åtgärd, men Kungl. Maj:t fann ej skäl göra sådan framställning till Riksdagen.

Påföljande år — 1898 — beslöt emellertid Riksdagen på enskilda motioner (af herr John Rettig i Första och af herr O. A. Brodin i Andra Kammaren) att höja anslaget för handelsstipendier till 20,000 kronor, och har sedan dess detta belopp årligen utgått och återfinnes jämväl nu i föreliggande statsverksproposition.

Angående villkoren för åtnjutande af handelsstipendier kan det måhända vara på sin plats att här intaga hvad gällande bestämmelser härom omförmåla.

Kungl. Maj:ts nådiga bref till kommerskollegium den 27 november 1896 stadgar följande:

att stipendiens fördelning bestämmes af Kungl. Maj:t efter förslag af kommerskollegium;

att för kompetens till erhållande af dylikt stipendium skall erfordras att styrka sig ej mindre hafva med goda betyg genomgått antingen handelsinstitut eller högre tekniskt läroverk eller ock på annat sätt förskaffat sig motsvarande teoretiska förkunskaper än äfven hafva förvärfvat praktiska insikter i handelsväsendet antingen genom själfständig agenturverksamhet med artiklar, som kunna blifva af någon betydelse för svensk export, eller genom någon tids väl vitsordad kontorsverksamhet på handelskontor eller vid industriell anläggning, helst sådan, där verksamheten omfattar artiklar af nyssberörda slag;

att vid stipendiums fördelning hänsyn företrädesvis skall tagas till de sökandes praktiska duglighet och förfarenhet i handel och industri;

att stipendiat må antingen uppehålla sig å någon viss handelsplats i det land, där han önskar vinna vidare utbildning, eller besöka flera länder och handelsplatser, likasom han ock må taga anställning på utländskt handelskontor, vare sig såsom volontär eller mot lön;

att stipendiebeloppet, som i regel må utgöra tvåtusen till femtusen kronor för år, skall i hvarje särskildt fall bestämmas med hänsyn till, bland annat, aflägsenheten af och lefnadskostnaderna i det eller de länder, stipendiat skall besöka;

att stipendiat skall vara skyldig att inom tid, som vid stipendiets tilldelande bestämmes, inställa sig i det land eller något af de länder, där han skall uppehålla sig under stipendietiden, samt i öfrigt ställa sig till efterrättelse hvad vid stipendiets tilldelande blifver bestämdt i fråga om såväl den eller de utrikes platser, han skall besöka, som ock föremålet för hans verksamhet med mera;

att stipendiat skall vara skyldig att för hvarje halft år af stipendietiden rörande sin verksamhet och sina iakttagelser beträffande handelsförhållanden, afsättningsmöjligheter för svenska varor med mera i det främmande land, där han vistats, eller det land eller de länder, han under sina resor besökt, afgifva berättelse, som skall till kommerskollegium insändas senast inom två månader efter utgången af den tid, berättelsen skall omfatta, samt vara åtföljd af intyg, att stipendiaten uppehållit sig i det land eller de länder, som i berättelsen afses, äfvensom, därest stipendiaten vunnit anställning hos affärsman i utlandet, af intyg därom samt rörande arten af den tjänstgöring, som därvid varit honom ålagd;

att af stipendiebeloppet må af stipendiat eller hans befullmäktigade ombud lyftas en tredjedel vid utresan eller, därest stipendiat redan vistas i det land, där han tänker vidare uppehålla sig, genast efter stipendiets beviljande, den andra tredjedelen efter det den första samt den sista tredjedelen efter det den andra halfårsberättelsen afgifvits och godkänts; samt

att sökande till ifrågavarande stipendier hafva att å tid, som kommerskollegium bestämmer, till kommerskollegium ingifva sina till Konungen ställda ansökningar i ämnet, hvilka böra vara åtföljda af prästbevis jämte de betyg och intyg i öfrigt, som må kunna företes, samt innehålla uppgift å det land eller de länder, dit sökanden ämnar begifva sig, och den plan för sin verksamhet, sökanden tänker under vistelsen utomlands följa.

Anslaget till handelsstipendier har äfven varit föremål för handels- och sjöfartskommitténs af år 1898 uppmärksamhet, i det att nämnda kommitté hos Kungl. Maj:t framställt förslag om detsammes höjning från 20,000 kronor till 40,000 kronor med samtidigt förenande af exportanslaget 15,000 kronor till ett gemensamt årligt anslag af 55,000 kronor, för att däraf skulle kunna utdelas stipendier,

dels för inhämtande utrikes af kännedom om villkoren för svenska alsters afsättning,

dels för verksamhet utrikes för sådan afsättning,

dels ock för studier utrikes af sättet och villkoren för skeppsrederi-
rörelsens bedrivande.

Kommerskollegium, som år 1901 infortrat yttranden i ärendet från
åtskilliga handels- och sjöfartsnämnder i riket, har emellertid i under-
dånig skrifvelse till Kungl. Maj:t, med förmälan att vilja förorda syftet
med kommitténs förevarande förslag, förklarat sig icke kunna biträda
handels- och sjöfartskommitténs uppfattning, att de för ifrågavarande
ändamål erforderliga medel borde anvisas i form af förhöjning af an-
slaget till handelsstipendier och båda slagen utgå af ett gemensamt
anslag, utan ansett, att, därest stipendier för rederinäringens befräm-
jande skulle anordnas, detta måtte ske i form af särskildt anslag.

Af de hittills utgående anslagen till handelsstipendier hafva följande
dispositioner blifvit gjorda:

Å r s a n s l a g .	Antal sökande.	Tilldelade stipendier		Summa tilldelade	Medeltal stipendie- belopp	
		Nya.	Fortsättnings- stipendier.		Kronor.	
1897 10,000 kronor	13	3	—	3	3,333	33
1898 10,000 »	22	2	2	4	2,500	—
1899 20,000 »	14	5	3	8	2,500	—
1900 20,000 »	23	4	3	7	2,857	15
1901 20,000 »	13	2	7	9	2,222	22
1902 20,000 »	31	4	4	8	2,500	—
1903 20,000 »	26	5	3	8	2,500	—
1904 20,000 »	40	(Ännu ej behandlade.)				

Under de två senaste åren hafva följande stipendier för verksam-
het i angifna länder blifvit utdelade:

Fortsättningsstipendier.

1902.		1903.	
Ryssland	2,000 kr.	La Plataländerna	3,000 kr.
Ostasien	2,000 »	Sydöstra Europa	3,000 »
Vladivostok	3,000 »	Ryssland	2,500 »
Kina och Japan	1,500 »		

Nya stipendier.

1902.		1903.	
La Plataländerna	3,000 kr.	Siam	4,000 kr.
Sydöstra Europa	3,000 »	Ryssland	2,000 »
Ryssland	2,500 »	Ryssland	2,000 »
Nordamerika	3,000 »	Nordamerika	1,500 »
		Transvaal	4,000 »

Extra från exportanslaget:

1902.		1903.	
Ryssland	1,500 kr.	Ryssland	1,500 kr.
	<u>Summa 21,500 kr.</u>		<u>Summa 23,500 kr.</u>

(Bemärkas bör, att år 1903 uppkom en tillfälligtvis ökad tillgång på grund af att tilldeladt stipendium upphört att utgå, hvadan nämnda år af denna besparing användts 2,000 kronor till nytt stipendium.)

Ehuru väl stipendierna, för att kunna motsvara afsedda ändamålet, af Kungl. Maj:t bestämts skola i regel utgöra 2,000 kronor till 5,000 kronor, framgår det af förestående tabeller, dels att de tilldelade beloppen på ett par undantag när ligga under medeltalet af gränssummorna, dels att ett par stipendier blifvit satta under 2,000 kronor.

Detta, jämte det att blott ett fåtal stipendiaterna kunnat utses bland det stora antalet sökande, tyder obestriddigen därpå, att det af Riksdagen under de senaste sex åren till 20,000 kronor årligen fastställda anslaget till handelsstipendier numera får anses för lågt och därför gärna borde ökas, på det att det afsevärda gagnet för svensk utrikes handel och exportutveckling må i tillbörlig grad kunna vinnas.

Den för handelsstipendierna hittills gällande och synnerligen ändamålsenliga principen, att så kallade »fortsättningsstipendier» tilldelas dem, som däraf gjort sig förtjänta, betingar ovillkorligen ett rikligt tilltaget årsanslag, om icke utsikterna för nya, meriterade sökande att undfå handelsstipendier skola än ytterligare förminska.

Att af 142 sökande till och med år 1903 blott 47 kunnat undfå stipendier, visar tydligt anslagets knapphet. Den ringa sannolikheten för nyanmälda (för innevarande års stipendier hafva icke mindre än 40 sökande anmält sig) att komma i åtnjutande af stipendium, lär nog

icke vara så särdeles fördelaktigt för stipendiatinstitutionen och lär jämväl kunna medföra den olägenheten, att personer med lust och fallenhet för svensk exportverksamhet genom bristande understöd härtill bringas in på andra banor, där de måhända icke utöfva det gagn, som annars genom deras egenskaper kunnat vinnas för Sveriges export-handel.

Det torde därför få anses gynnsamt för landets näringar, om en väsentlig ökning af anslaget till handelsstipendier kunde åvägbringas.

Att en ökning från 20,000 kronor till 30,000 kronor icke, i betraktande af anslagets produktiva natur, bör anses orimlig, får man hysa berättigad öfvertygelse om. Det kunde fastmera förefinnas anledning att framställa begäran om ännu högre anslag, då därigenom landet skulle kunna med desto större effekt draga nytta af utsända handelsadepter för den ökning i exportverksamheten, som är så eftersträfvansvärd i syfte att bringa handelsbalansen i gynnsammare läge, än hvad fallet varit under de senare åren.

Till stöd för den här anförda åsikten om stipendieanslagets otillräcklighet tillåter jag mig anföras, hvad styrelsen för Sveriges allmänna exportförening nyligen härom nämnt i en skrifvelse till kommerskollegium.

Styrelsen skrifver bland annat följande:

Styrelsen är öfvertygad om att stipendiatinstitutionen, oafsedt det gagn och den verksamhet den skänker de unge männen, synnerligen bidrager till upplysning om exportmöjligheter å den utländska marknaden och till spridande af kännedom om våra industrialster i främmande land; och får styrelsen därför uttrycka sin lifliga förhoppning, att det för handelsstipendiaterna afsedda anslaget måtte väsentligt höjas, hvarigenom äfven större stipendier kunde utdelas, och som en följd däraf större anspråk ställas på handelsstipendiaterna, än hvad man nu i flera fall rimligtvis kan begära.

Såsom af ofvanstående uppgift om handelsstipendieutdelningen framgår, ha icke på grund af anslagets knapphet kunnat utgifvas högre handelsstipendier än 4,000 kronor, och detta endast i två fall under alla sju åren från 1897.

Det torde emellertid vara uppenbart, att vistelsen i mycket aflägsna länder ställer sig väsentligt dyrare än i de mera närbelägna, på samma gång kännedomen om svensk industri och svensk exportförmåga gifvetvis är mindre i de förra länderna än i de sistnämnda och äfven där fordrar större onkostnader för att på ett verksamt sätt spridas.

Det borde därför vara i hög grad önskligt för vår export, om anslaget till handelsstipendier vore så rikligt, att meriterade unga affärs-

män, som vilja ägna sig åt verksamhet i sådana aflägsna länder, där svenska varor med fördel kunna finna ny eller vidgad marknad, kunde ernå så höga stipendier, att deras verksamhet icke på något vis bragtes i trångmål. Med höjande af stipendierna för vissa fall till det af Kungl. Maj:t angifna maximum skulle, såsom exportföreningens styrelse jämväl påpekat, större anspråk kunnat ställas på stipendiaterna, än hvad man nu kan begära.»

Riksdagen får anmäla, att Riksdagen, i anledning af Eders Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning samt med bifall till den i samma ämne väckta motionen, på extra stat för år 1905 anvisat till handelsstipendier ett belopp af 30,000 kronor.

Stockholm den 4 maj 1904.

Med undersåtlig vördnad.
